

มติสัมพันธของการทดสอบทางภาษา

ดร. อัจฉรา วงศ์โสธร

หลักการ

ภาษาใช้เพื่อสื่อความหมาย วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาก็เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการฟังและการอ่านเพื่อความเข้าใจ และทักษะในการสื่อความหมายโดยการพูด เขียนและในบางครั้งโดยการแปล ความสามารถในการสื่อความหมายให้ได้คืออาศัยพื้นฐานทาง เสียง ศัพท์ ไวยากรณ์ของภาษา และความเข้าใจระเบียบปฏิบัติทางสังคมของผู้ใช้ภาษาร่วมกัน คือทั้งผู้ที่สื่อภาษาและผู้ที่ได้รับสื่อ ตลอดจนความสามารถในการปฏิบัติตนเพื่อการใช้ภาษา เช่น ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ การใช้กริยา ท่าทาง สีหน้า และน้ำเสียงประกอบการสื่อความหมายทางภาษา จะเห็นได้ว่าการใช้ภาษามีได้มีความหมายเพียงความสามารถในการใช้ส่วนประกอบของภาษาได้อย่างถูกต้อง แต่รวมความถึงความเข้าใจทางจิตวิทยา และสังคมวิทยาของการใช้ภาษา ทั้งนี้เพราะภาษาเกิดขึ้นในสังคมโดยผู้ที่ใช้เป็นคนที่มีชีวิตจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด

ฉะนั้นในการเรียนการสอนและการสร้างแบบทดสอบทางภาษาเพื่อวัดและประเมินความสามารถในการใช้ภาษา (language proficiency) จึงควรได้มีการสร้างมติสัมพันธ (matrix) ซึ่งมีส่วนประกอบ ของการใช้ภาษาที่อิงการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้าง ทางภาษาศาสตร์เชิงสังคม และทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา อันจะทำให้มติสัมพันธสมบูรณ์แบบและเป็นแม่แบบที่มีความสมจริงตามการใช้ภาษาซึ่งมีการสื่อความหมาย (production) และการรับสารที่สื่อ (reception)

เกณฑ์การกำหนดเนื้อหา

ในการกำหนดเนื้อหาเพื่อสร้างแบบทดสอบ ควรคำนึงถึงเกณฑ์ดังต่อไปนี้.-

1. บริบท อันได้แก่ เวลา สถานที่ ที่เกิดการใช้ภาษา เช่น ในชั้นเรียนชั่วโมงบรรยาย หรือในสถานีรถไฟก่อนรถไฟออก เป็นต้น

2. หัวใจเรื่อง คือใจความสำคัญ หรือหัวข้อของการใช้ภาษาในการต่อรองราคา การติดต่อกิจ การลงนามในสนธิสัญญา การบรรยายเกี่ยวกับชีววิทยา การโฆษณาสินค้า เป็นต้น

3. หน้าที่ของภาษา (function) และไวยากรณ์ หมายถึง หน้าที่ของภาษาได้แก่การใช้ภาษาเพื่อการทำงาน หรือเพื่อส่วนตัว การใช้ภาษาแบบขยายความ (elaborated) หรือแบบจำกัดความ (restricted) การใช้ภาษาเพื่อชี้บ่ง (referential) เพื่อสั่งการหรือให้แนวทาง (directive) เพื่อสุนทรียภาพทางภาษา (poetic) เพื่อรูปแบบทางภาษา (phatic) เพื่อประกอบนอกเหนือการสื่อความหมายทางภาษา (metalinguage) และเพื่อสวดมนต์อุปมาและสาธกเป็นทำนองหรือลีลา การใช้ภาษาตามหน้าที่ต่างๆ กัน เป็นต้น ส่วนไวยากรณ์หมายถึงพรรณนา บรรยาย เทศนา

4. ทักษะมาลา (modality) คือการสื่อภาษานั้นเป็นการฟัง การพูด ซึ่งเป็นทักษะมาลาทางเสียง (oral mode) หรือการอ่าน การเขียน ซึ่งเป็นทักษะมาลาทางตัวอักษร (graphic mode)

5. ประเภท (genre) คือลักษณะของการใช้ทักษะว่าเป็นในรูปแบบใดเช่นเขียนเรียงความ เขียนจดหมาย เขียนข้อความ จดรายงาน เขียนโทรเลข พุดโทรศัพท์ อ่านหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

6. บทบาท (role) การประสานสัมพันธ์ (interaction) อันเกิดจากสถานะของการใช้ภาษา ซึ่งมีทั้งผู้สื่อภาษา และผู้รับสื่อภาษาซึ่งต่างก็มีบทบาทของตนเอง เช่นเป็นครู เป็นนักเรียน เป็นพ่อเป็นลูก เป็นผู้จัดการ เป็นเสมียนพิมพ์คือ เป็นต้น

7. สถานะ (status) ความแตกต่างและความเหลื่อมล้ำในสังคม อันเกิดจากสภาพทางเศรษฐกิจและชาติกำเนิดก็เป็นตัวกำหนดการใช้ภาษา เช่น รูปแบบการใช้ภาษาที่ซรวาสใช้กับสงฆ์ ราษฎรใช้กับพระบรมวงศ์ นายใช้กับบ่าว เป็นต้น

8. ข้อสมมติล่วงหน้า (pre-supposition) การคาดการณืล่วงหน้า (anticipation) เป็นลักษณะทางจิตวิทยาของการใช้ภาษามีพื้นฐานจากประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษา เช่นความสนิทสนมระหว่างผู้ใช้ภาษาจะทำให้ผู้รับสื่อตั้งข้อสมมติล่วงหน้าได้ว่าผู้ที่สื่อภาษาจะพูดเรื่องอะไร และด้วยถ้อยคำทำนองใด และผู้สื่อภาษาก็จะตั้งข้อสมมติล่วงหน้าได้ว่าผู้ที่ฟังหรือผู้อ่านจะมีปฏิกิริยาเช่นใด ความสามารถในการตั้งข้อสมมติล่วงหน้าได้แม่นยำช่วยในการสื่อความหมายทางภาษาได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ช่องทาง (channel) ของการสื่อสารมีการรบกวน เช่นเสียงโทรศัพท์ไม่ชัดเจน ลายมือหวัดอ่านไม่ออก การตั้งข้อสมมติล่วงหน้าได้จะช่วยในการแกะความหมาย (decoding) ได้

9. อารมณ์ (mood) และทัศนคติ (attitude) ของผู้ใช้ภาษาจะเป็นเกณฑ์กำหนดเนื้อหาภาษาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เช่น ผู้พูดหรือผู้เขียนมีอารมณ์ขัน มีความเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย มีอารมณ์โกรธ เขียนเพื่อเยาะเย้ยถากถางเพื่อเสียสย หรือว่าผู้ใช้ภาษามีความจริงใจมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่พูดถึง หรือต่อผู้ที่รับสื่อ เป็นต้น

10. รูปแบบ (formality) หมายถึง ระดับภาษาที่ใช้ว่าเป็นทางการหรือแบบกันเองเป็นภาษามาตรฐานคือภาษาที่ถูกต้องตามระเบียบของภาษา ไม่สูงเกินไปจนยากที่จะเข้าใจได้และไม่ต่ำเกินไปจนเป็นภาษาตลาด ภาษาสูงกว่ามาตรฐาน เป็นภาษาทางวิชาการแขนงต่าง ๆ ภาษาราชการศัพท์ และภาษาต่ำกว่ามาตรฐาน เช่น คำตลาด คำหยาบ คำแสลง เป็นต้น

เกณฑ์ในการกำหนดเนื้อหาเพื่อทดสอบดังกล่าวข้างต้นประมวลเข้าด้วยกันเป็นหน่วยของความหมาย (unit of meaning) เพื่อการเตรียมสร้างข้อสอบแต่ละข้อให้มีความสมจริง (authenticity) ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หน่วยของความหมายนี้ประกอบไปด้วย

1. สถานการณ์ เช่น นักศึกษาเข้าฟังการบรรยายทางสาขาวิชาชีววิทยา
2. กิจกรรมทางภาษา นักศึกษาดำเนินการ
3. หน้าที่ของภาษา คำถาม
4. ลีลาภาษา สุภาพ ภาษาทางการ เป็นงานเป็นการ

หน่วยของความหมาย คำถาม [+ สุภาพ], [+ แบบทางการ]

ถ้อยคำที่สื่อความหมาย Excuse me, I wonder if you could explain again the nucleus of bacteria,

การกำหนดหน่วยความหมายวิธีนี้มีสังคมวิทยาและจิตวิทยาของการใช้ภาษาเป็นพื้นฐาน เหมือนกับฉากของการแสดงซึ่งมีภาษาเป็นตัวสื่อ การสร้างข้อทดสอบโดยวิธีนี้เป็นการวัดความสามารถในการสื่อความหมาย (communicative competence) ซึ่งมีไว้วัดแต่เพียงความสามารถด้านภาษา (linguistic competence) แต่อย่างเดียว แต่วัดความสามารถในการใช้ทักษะมารูปแบบ และความผันแปรของภาษาตามกาลเทศะต่าง ๆ

มิติสัมพันธ์ของการทดสอบทางภาษา

การกำหนดมิติสัมพันธ์ (matrix) ของการทดสอบทางภาษาเท่าที่ใช้กันมา อาศัยภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้าง เป็นหลัก เช่น มิติสัมพันธ์ของ Harris เป็นต้น ดังนี้.—

'Traditional Matrix'

ส่วนประกอบของภาษา Language Components	ทักษะทางภาษา Language Skills			
	ฟัง	พูด	อ่าน	เขียน
เสียง-ตัวอักษร (phonology-orthography)	✓	✓		
ศัพท์ (lexis)	✓	✓	✓	✓
โครงสร้าง (structure)	✓	✓	✓	✓
ความคล่องในการใช้ภาษา (rate and general fluency)		✓	✓	✓

มิติสัมพันธ์นี้อาศัยการวิเคราะห์เป็นพื้นฐานโดยจำแนกการใช้ภาษาเป็น 4 ทักษะคือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน และเป็นส่วนประกอบของภาษา 3 ส่วน คือ เสียง-ตัวอักษร ศัพท์ โครงสร้างหรือไวยากรณ์ของภาษา และในการทดสอบก็ได้คำนึงถึงความคล่องในการใช้ภาษาเช่น ความเร็วในการพูดการเขียน และความสละสลวย ของภาษาค้วย ในการสร้างมิติสัมพันธ์นี้ Harris มิได้คำนึงถึงการใช้ภาษาในสังคม และจิตวิทยาของผู้ใช้ภาษาเลยโดยได้ให้น้ำหนักเฉพาะแต่ส่วนประกอบของภาษาเท่านั้น

แนวโน้มของการเรียนการสอนภาษาในปัจจุบันให้น้ำหนักทางสังคมวิทยาของการใช้ภาษาโดยคำนึงถึงจิตวิทยาของการใช้ภาษาควบคู่ไปด้วย มิติสัมพันธ์ของการทดสอบทางภาษาจึงควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ให้รวมมิติทางสังคมและทางจิตวิทยาของการสื่อความหมายทางภาษา เข้าไว้ด้วย โดยพิจารณาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของการใช้ภาษา จึงอาจจะเรียกมิติสัมพันธ์ที่จะเสนอต่อไปนี้ว่ามิติสัมพันธ์ของการทดสอบมหภาษา (macro-language) ซึ่งจะใช้แทนมิติสัมพันธ์แบบเดิมที่เน้นการทดสอบจุลภาษา (micro-language) เช่นการสอบศัพท์ เสียง และไวยากรณ์ โดยไม่รวมถึงสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ของการใช้ภาษา

มิตติมพันธ์ของการทดสอบภาษา

เนื้อความที่ต่อเนื่อง		ส่วนประกอบของภาษา				
ขอบเขต	สถานภาพ	ทักษะมาลา/ประเภทของเนื้อหา		ศัพท์	ไวยากรณ์	เสียง
		สื่อโดยตรง	สื่อโดยตัวอักษร			
อาชีพการงาน	ฐานะและ	ฟัง (ประเภท)		✓	✓	✓
สาขาวิชา	ความสัมพันธ์	พูด (ประเภท)		✓	✓	✓
สิ่งแวดล้อม สถานที่	ทางสังคมของ ผู้ใช้ภาษา		อ่าน (ประเภท)	✓	✓	
หัวเรื่อง			เขียน (ประเภท)	✓	✓	
		แปล (ประเภท)	แปล (ประเภท)	✓	✓	(x)

- ประเภทหมายถึง รูปแบบของการใช้ภาษา เช่น เขียน-เรียงความ พูด-สนทนา อ่าน-หนังสือพิมพ์ ฟัง-การบรรยาย แปลบทภาพยนตร์ เป็นต้น
- ✓ หมายถึง ส่วนประกอบที่ได้รับการทดสอบผ่านทักษะมาลาต่าง ๆ

มิตติมพันธ์นี้ได้คำนึงถึงความเหมาะสมทางสังคม บริบททางภาษาและวัฒนธรรมและความถูกต้องของการใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมาย

วิธีการทดสอบภาษา

การทดสอบภาษาวัดการใช้ทักษะในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด
วิธีการทดสอบภาษาที่ใช้มีดังนี้คือ-

1. วิธีการทดสอบรวมทักษะ (global test) สามารถใช้วัดส่วนประกอบของภาษาและการใช้ทักษะ เช่น ฟัง-เขียน อ่าน-เขียนได้ วิธีการที่ใช้ก็มีการสอบแบบเขียนตามคำบอก (dictation) และการสอบแบบโคลซ (cloze) ซึ่งมีการเว้นคำแบบมีระบบ (systematic) คือการ

เว้นทุกคำที่กำหนดเช่นทุกคำที่ 5 ทุกคำที่ 7 และการสอบแบบโคลงซีที่มีการเว้นคำแบบสุ่ม (random) คือคลงกันไปตามแต่ที่สุ่มได้ไม่ว่าจะเป็นคำอยู่ลำดับที่เท่าใดก็ตาม

2. การทดสอบความเข้าใจในการฟังและการอ่าน เช่นการฟังการบรรยายทางวิทยุ การฟังบทสนทนาในขบวนรถไฟ การฟังคำแนะนำผู้โดยสารในเครื่องบิน การฟังคำบรรยายในชั้นเรียน เป็นต้น การอ่าน เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านบทความ อ่านป้ายจราจร อ่านสลากยา ฯลฯ วิธีการทดสอบความเข้าใจอาจจะใช้ข้อทดสอบชนิดมีตัวเลือก (multiple choice) ชนิดเติมคำ (fill-in) ชนิดเติมความ (completion) ชนิดจับคู่ (matching) และชนิดเขียนตอบ (answering questions)

3. การทดสอบการแสดงออกทางภาษา (production test) คือการทดสอบทักษะการพูดและการเขียนในลักษณะต่าง ๆ กัน การทดสอบทักษะการพูด อาจจะเป็นการพูดแบบบรรยาย การเล่าเรื่องหรือการพูดแบบสนทนาโต้ตอบกัน การถาม-ตอบในการสัมภาษณ์การเขียน เช่น เขียนจดหมาย เขียนเรียงความ เขียนใบสั่งของ เขียนบันทึก เป็นต้น การเขียนอาจใช้โวหารหรือชั้นเชิงคือกระบวนการเขียนได้ 5 ประเภทคือ

- 3.1 บรรยายโวหาร ซึ่งมุ่งให้ผู้อ่านได้รับความรู้เป็นสำคัญ
- 3.2 พรรณนาโวหารซึ่งมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งประทับใจ
- 3.3 เทศนาโวหารคือการยกเหตุผลหรือหลักฐานมาประกอบเพื่อมุ่งให้ผู้อ่านเห็นจริงเชื่อถือและปฏิบัติตาม
- 3.4 สาธกโวหาร คือการยกตัวอย่าง
- 3.5 อุปมาโวหาร คือการเปรียบเทียบ

สรุป

ในการสร้างมิตินิยามขึ้นเพื่อการทดสอบภาษา เพื่อให้แทนมิตินิยามเดิมซึ่งคำนึงถึงแต่การทดสอบจุลภาษาคือเน้นแต่เพียงส่วน ประกอบและทักษะทางภาษาเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงบริบทอื่น ๆ ควรได้มีการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validation) ของมิตินิยามว่าจะสามารถใช้ในการวัดพฤติกรรมในการใช้ภาษาได้ครอบคลุมทุกด้านหรือไม่

หนังสืออ้างอิง

1. Canale, Michael and Merrill Swain, 1980. *Approaches to Communicative Competence*. Singapore : SEAMEO Regional Language Centre.
2. Carroll, B.J. *Testing Communicative Performance*, 1980. Oxford : Pergamon Press.
3. Halliday, M.A.K., 1978. *Language as Social Semiotic*. London : Edward Arnold.
4. Harris, David P., 1969. *Testing English as a Second Language*. New York : McGraw-Hill.
5. Hymes, Dell, 1972. "On Communicative Competence." In J.B. Pride and J. Holmes, eds. *Sociolinguistics*. Harmondsworth : Penguin.
6. Velette, Rebecca M., 1978. "Objective Evaluation and Transparency," In R. Freudenstein, ed. *Language Learning : individual needs, interdisciplinary co-operation, bi-and multilingualism*. (The Lucerne Congress Report of the Federation Internationale des Professeurs de Langues Vivantes.) Brussels: Didier.